

Г р а д С к о п ј е

Предлагач: Градоначалник на Град
Скопје

Изготвувач: Сектор за заштита на
животната средина

Претставник: Секретар на Град Скопје

Повереник: Помошник раководител на
Сектор за заштита на
животната средина

Предлог - Програма за Парк на природата Гази Баба за 2023 година

Скопје, јули 2023 година

ПРЕДЛОГ

Врз основа на член 36 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/02) и член 10 точка 4 алинеја 11 од Законот за градот Скопје („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/04 и 158/11), а во врска со член 8 од Законот за прогласување на локалитетот парк шума Гази Баба за парк на природата („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/15), Советот на Град Скопје на _____ седница, одржана на _____ 2023 година, донесе

Програма за Парк на природата Гази Баба за 2023 година

• Вовед

Локалитетот Гази Баба во 1998 година со Одлука на Советот на Град Скопје е прогласен за карактеристичен пејсаж („Службен гласник на Град Скопје“ бр. 18/98). Оваа категорија на заштита - карактеристичен пејсаж, локалитетот Гази Баба ја имаше се до прогласување на овој локалитет за парк на природата. Имено, Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 16 март 2015 година, донесе Закон за прогласување на локалитетот Парк-шума Гази Баба за парк на природата, кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/2015. Согласно наведениот закон, Град Скопје управува со целото подрачје на паркот на природа и должен е да го чува, да се грижи и одржува паркот на природата во состојба што одговара на неговото значење и функција.

Паркот на природата Гази Баба се наоѓа на оддалеченост од околу 3 km од центарот на градот Скопје во источен правец, помеѓу станбената населба Железара на исток, урбаните делови од населбата Чаир на запад (по должината на улицата Ордан Чопела), северните делови на населбата Автокоманда (Архимедова улица и студентскиот дом Стив Наумов) и од север со станбени делови од населбата Бутел 2. Во наведениот опфат локалитетот зафаќа површина од 107,9 хектари кои целосно припаѓаат на КО Гази Баба. Во рамките на Паркот на

природата Гази Баба минималната надморска висина изнесува 257 m, а максималната 325 m.

Паркот на природата Гази Баба претставува вештачки подигната шума која се наоѓа во средиштето на градската урбана зона. Зеленилото на овој локалитет е интегрален дел на градот и е во функција на здравјето на луѓето, бидејќи има огромно хигиенско - санитарно значење како и естетска вредност и претставува атрактивен, интензивно пошумен простор. Шумата на локалитетот Гази Баба е со посебна вредност - во неа се јавуваат голем број на листопадни и иглолисни дрвни видови и грмушки. Од вкупната површина (107,9 ха) на паркот, најголем дел, односно 95 ха е под нискостеблени и високостеблени шуми. Единствени тревни површини се јавуваат на југоисток во подножјето на ридот на површина од околу 4,3 ха, на североисток 3,6 ха и над Природно-математичкиот факултет на површина од околу 2 ха. Овие површини претставувале некогаш ораници кои денес се користат како ливади. Во средиштето на една урбана средина како што е градот Скопје ретко се среќава ваква голема површина под шума.

Најголемата вредност на локалитетот Гази Баба е нејзината функција изразена преку: прочистување на воздухот, заштита на почвата, регулирање на водниот режим и подобрување на микро климата, што позитивно влијае на квалитетот на животната средина во целост. Повеќекратното значење на овој локалитет е во тесна врска со неговата местоположба, бидејќи се наоѓа наспроти постоечката тешка индустрија во непосредна близина и претставува извонредна заштитна зона од негативното дејство на индустријата. Заради тоа успешното одржување на овој локалитет е повеќе од значајно за градот Скопје и неговите жители.

Одржувањето, заштитата и грижата на зелените површини во паркот е од страна на ЈП Паркови и зеленило Скопје, додека пешачките патеки ги одржува ЈП Улици и патишта Скопје. Чуварска служба на Паркот е организирана од страна на ЈП Паркови и зеленило Скопје.

Најзначајни објекти од културно наследство во Паркот на природата Гази Баба се турбето и црквата Св. Архангел Михаил.

Една од гробниците подигната на доминантно место на ридот Гази Баба е турбето во кое бил погребан Ашик Челеби. За личноста на Ашик Челеби се знае дека бил познат турски поет, еден од првите Османлиски литерати на кого вистинското име му било Мехмед Али ел-Ната. Во минатото, турбето било дел од комплексот на најголемите муслимански гробишта во Скопје, а било и место на ходочастие. Според архитектонските особености ова турбе спаѓа во групата на турбиниња од затворен тип засводени со купола. Значењето на турбето на Ашик Челеби го

потврдува и фактот што бил поставен за чувар на турбето т.н. турбетар кој секој петок го осветлувал гробот и турбето.

Црквата Св. Архангел Михаил како составен дел на овој амбиентално природен комплекс е подигната во 1928 година (завршена во 1932, а живописана во 1933 година) од страна на кралот Александар I Караѓорѓевиќ, како место каде ќе бидат сместени посмртните остатоци од загинатите војници од Првата светска војна. Војниците кои по жестоката битка која ја воделе во Првата светска војна биле погребани токму на брдото Гази Баба, од каде се преместени во спомен костурницата која се наоѓа во криптата на самата црква. Во спомен на погинатите 923 војници, црквата била позната и како Храм Славе (Храм во чест на погинатите).

• Предмет на Програмата

Предмет на Програмата е реализација на приоритетните мерки и активности во Паркот на природата Гази Баба до донесување на План за управување, а со цел создавање услови за одржливо користење на парк - шумата во интерес на сегашниот и идниот развој без оштетување на деловите на природата и на природната рамнотежа, остварување на културни, научни, образовни и рекреативни цели, обезбедување поттик и поддршка за заштита на парк - шумата преку подигање на јавната свест, поттикнување на научно - истражувачка работа, создавање услови за развој на туризмот преку уредување на парк - шумата.

• Активности

Активностите од Програмата се групирани во 3 програми и тоа:

- Одгледување и заштита на шумите
- Развој на туризам и рекреација
- Информирање, подигање на јавната свест и образование/едукација

Дел од финансиски средства за реализација на активностите се обезбедени од буџетот на ЈП Паркови и зеленило Скопје, а дел од активностите ќе се реализираат на волонтерска база и преку донации.

• Програми

1. Одгледување и заштита на шумате

Потребно е да се води посебна грижа за зачувување на здравствената состојба на шумата како и за стабилноста на шумските екосистеми, за што покрај следењето на состојбата потребно е и навремено преземање на соодветни санитарно - одгледувачки мерки, мерки за заштита од болести и штетници како и отстранување на причинителите кои можат да нанесат штета на шумските екосистеми. Предвидена е интродукција - подмладување кое вклучува внесување на нови видови по пат на засадување во постојните насади кои се значително разредени.

Како закана за Паркот на природата Гази Баба, особено во летниот период претставуваат опасностите од појава на пожари. Неодговорното однесување на дел од посетители може да предизвика сериозни штети во парк - шумата. За таа цел, освен редовниот надзор над парк – шумата од страна чуварската служба на ЈП Паркови и зеленило Скопје, предвидено е поставување на осматрачници и/или видиковци со цел навремено спречување на пожари, табли со информативни содржини за мерки за заштита од појава на пожари, како и едукативни настани во врска со настанувањето на пожари во шума, превенција и заштита од истите.

Планирани активности за 2023 година		
Активност	Индикатор	Носител
Интродукција- подмладување на разредени насади преку пошумување со автохтони и неинвазивни видови	Број на засадени садници	Град Скопје преку ЈП Паркови и зеленило, МЖСПП, МЗШВ, Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинженеринг „Ханс Ем”
Заштитно - одгледувачки мерки преку санитарна сеча и прореди на болни и суви стебла	Површини опфатени со мерки	Град Скопје преку ЈП Паркови и зеленило, МЖСПП, МЗШВ, Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинженеринг „Ханс Ем”
Заштита од болести и штетници	Површини опфатени со мерки	Град Скопје преку ЈП Паркови и зеленило, МЖСПП, МЗШВ, Факултет за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинженеринг „Ханс Ем”
Поставување на набљудувачници, видиковци и табли со цел навремено спречување на пожари	Поставени набљудувачнии и видиковци	Град Скопје, ЈП Паркови и зеленило, Граѓански здруженија

2. Развој на туризам и рекреација

Паркот на природата Гази Баба има големо излетничко и рекреативно значење за жителите на градот, од таа причина и годишната програма за одржување на локалитет е насочена кон уредување на просторот заради создавање подобри услови за посетителите преку поставување на нова урбана опрема - мали и големи видиковци, детски реквизити, клупи и маси, справи за вежбање, лулашки, детски куќички, корпи за отпадоци како и реконструкција на веќе постоечката опрема. Програмата опфаќа и активности за уредување на локалитетот кои одат во прилог на зголемување на еколошката свест за важноста на овој локалитет кај жителите на градот Скопје.

Со цел да се зголеми безбедноста на посетителите предвидено е маркација и уредување на пешачките и велосипедски патеки како и поставување на патокази.

Планирани активности за 2023 година		
Активност	Индикатор	Носител
Поставување на нова урбана опрема	Поставена опрема	Град Скопје, ЈП Паркови и зеленило, Општини на град Скопје, Граѓански здруженија
Реконструкција на веќе поставената опрема	Реконструирана опрема	Град Скопје, ЈП Паркови и зеленило, Општини на град Скопје, Граѓански здруженија
Обележување и уредување на пешачкитеи велосипедските патеки	Обележани патеки	Град Скопје, ЈП Паркови и зеленило, Општини на град Скопје, Граѓански здруженија

3. Информирање, подигање на јавната свест и образование/едукација

Преку еколошка едукација и одржување на манифестации и настани за промовирање на природното и културното наследство на Паркот на природата Гази Баба, посетителите ќе можат подобро да се запознаат со природните вредности на подрачјето и потребата за негова заштита и зачувување. Потребно е да се посвети внимание на најмладите генерации преку организирање на настава во природа.

Потребно е да се обезбеди постојана и координирана соработка со институциите надлежни за заштита на природно и културно наследство. А од особено значење е и промовирање на истото преку изготвување на информативни материјали и поставување на информативни табли како и одржување на промотивни настани.

Планирани активности за 2023 година		
Активност	Индикатор	Носител
Поставување на информативни табли	Поставени информативни табли	Град Скопје, МЖСПП, ЈП Паркови и зеленило, Општини на град Скопје, Граѓански здруженија
Изработка на информативен материјал за природно и културно наследство	Изработен информативен материјал	Град Скопје, ЈП Паркови и зеленило, Граѓански организации, Министерство за култура, Управа за заштита на културно наследство, Граѓански организации
Еколошки едукации	Број на спроведени едукации	Град Скопје, ЈП Паркови и зеленило, Граѓански здруженија
Настава во природа	Број на организирани настани во природа	Град Скопје, Општини на град Скопје, Средни училишта во град Скопје, Основни училишта во град Скопје, Граѓански здруженија

• **Завршни одредби**

Оваа Програма влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Град Скопје“.

Бр. _____
С К О П Ј Е

**ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА СОВЕТ НА ГРАД СКОПЈЕ**
Трајко Славески

Образложение

Градот Скопје е должен да го чува, да се грижи и да го одржува Паркот на природата Гази Баба во состојба што одговара на неговото значење и функција.

Најголемата вредност на паркот е неговата функција изразена преку: прочистување на воздухот, заштита на почвата, регулирање на водниот режим и подобрување на микро климата, што позитивно влијае на квалитетот на животната средина во целост. Повеќекратното значење на овој локалитет е во тесна врска со неговата местоположба, бидејќи се наоѓа наспроти постоечката тешка индустрија во непосредна близина и претставува извонредна заштитна зона од негативното дејство на индустријата. Заради тоа успешното одржување на овој локалитет е повеќе од значајно за градот Скопје и неговите жители.

Преку Програмата за Парк на природата Гази Баба за 2023 година ќе се реализираат приоритетни мерки и активности во паркот, преку создавање услови за одржливо користење, а во интерес на сегашниот и идниот развој без оштетување на деловите на природата и на природната рамнотежа.

Со оглед на тоа дека паркот има големо излетничко и рекреативно значење за жителите на градот програмата е насочена кон уредување на просторот заради создавање подобри услови за посетителите и зголемување на еколошката свест за важноста на овој локалитет. Со програмата се предвидува и навремено преземање на соодветни санитарно - одгледувачки мерки и отстранување на причинителите кои можат да нанесат штета на шумските екосистеми.

Правен основ за донесување на Предлог годишна програма за Парк на природата Гази Баба е член 36 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/02) и член 10 точка 4 алинеја 11 од Законот за градот Скопје („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/04 и 158/11) со кои се утврдува надлежноста на Советот на Град Скопје.

Согласно член 8 од Законот за прогласување на локалитетот парк шума Гази Баба за парк на природата („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/15), а со цел заштита на парк - шумата Советот на Град Скопје донесува годишна програма.

Согласно горенаведеното се предлага Советот на Град Скопје да ја донесе предложената Програма за Паркот на природата Гази Баба за 2023 година.